

Yayın Geliş Tarihi: 13.09.2011
Yayına Kabul Tarihi: 19.12.2012
Online Yayın Tarihi: 29.04.2013

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 15, Sayı: 1, Yıl: 2013, Sayfa: 47-71
ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911

KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ VE BÖLÜMLERİ YAPISI ÜZERİNDE ETKİSİ

Nevzat GÜMÜŞ*
Ali İLHAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, küreselleşmenin Türkiye üniversitelerinde yer alan coğrafya öğretmenliği ve coğrafya bölümlerinin yapısı üzerindeki etkisini tespit etmektir. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Gelişmiş ülkelerin çoğunda Türkiye’de olduğu gibi coğrafya bölümleri, fen-edebiyat fakülteleri ve coğrafya fakültesi; edebiyat fakülteleri bünyesinde yapılanmıştır. Lisans eğitim süresinin gelişmiş ülkelere göre Türkiye’de daha uzun olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde coğrafya, coğrafya bölümleri şeklinde örgütlendiği gibi coğrafya ve planlama, coğrafya ve kent gelişimi şeklinde de örgütlenmiştir. Türkiye coğrafya bölümlerinde fiziki coğrafya anabilim dalı, beşeri ve iktisadi coğrafya anabilim dalı şeklinde yapılanmanın daha sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye’deki on beş coğrafya bölümünde ikinci öğretim verilmektedir. Türkiye’deki iki coğrafya bölümünde İngilizce hazırlık sınıfı bulunmaktadır. Türkiye’deki on bir coğrafya bölümü ECTS sistemine lisans eğitim programlarında yer vermektedir. Bu bağlamda, İngilizce hazırlık sınıfı ve ECTS-AKTS sistemi yaygınlaştırılıp bölüm sayısı ile anabilim dallarının yeniden düzenlenebilirliği yönünde çalışma yapılabilir. Makaleden elde edilecek bulgu ve sonuçların bundan sonra coğrafyanın yapısal özellikleri üzerine yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Küreselleşme, Üniversite, Coğrafya Bölümü, Coğrafya Eğitimi.

THE EFFECT OF GLOBALIZATION ON STRUCTURE OF THE DEPARTMENT OF GEOGRAPHY IN TURKEY UNIVERSITIES

Abstract

The purpose of this study, the effect of globalization to determine on the structure geography teachers ((education and education science fields) and geography departments in Turkey universities. It has been done by the scan method. Geography departments are being established within the science and literature faculties in most developed countries as Turkey, Duration of undergraduate education is longer than the developed countries. In developed countries geography is organized such as geography faculty, geography department, geography and planning, geography and urban development. Parts of the physical geography, human and economic geography as a structure that stands out more

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, nevzat.gumus@deu.edu.tr

** Dr., Şirinyer Anadolu Lisesi, Buca, İzmir, aliilhan@hotmail.com

limited in Turkey geography departments. The secondary education is given fifteen geography departments in Turkey. One geography departments has English preparatory class in Turkey. ECTS system is applied in the 11 geographical departments. , As a result, English preparatory class and ETCS system to be expanded and. number of department geography and it branches is re-configured in Turkey Universities. This research's conclusions can contribute to latter discourse analysis.

Keywords: *Globalization, University, Geography Department, Geography Education.*

GİRİş

Son yıllarda küreselleşme ile birlikte meydana gelen hızlı gelişmeler pek çok ülkeyi olduğu gibi Türkiye'deki üniversite eğitimini ve dolayısıyla coğrafya bölümlerinin yapısını da etkilemiştir. Küreselleşme özellikle 1980'li yıllardan sonra uluslararası ilişkilerin gelişmeye başlaması, teknoloji ve iletişimde meydana gelen büyük değişim ile ilerlemenin yönlendirdiği hemen hemen her alanda etkili olan bir süreçtir. Bu nedenle diğer sektörler yanında eğitim sektörünü ve buna bağlı olarak üniversitelerdeki coğrafya eğitimini ve coğrafya bölümlerinin yapısını da etkilemesi kaçınılmazdır.

Küreselleşme ile ilgili ortak bir tanıma ulaşılmamasına rağmen, küreselleşme niceliksel ve niteliksel olarak tanımlanabilir. Niceliksel olarak küreselleşme, ticaret, sermaye akımları, yatırımlar ve insanların ülkeler arasındaki dolaşımından meydana gelen artışı ifade etmektedir. Niteliksel olarak küreselleşme politik, iktisadi ve sosyal süreçleri kapsar. Bugün küreselleşen dünya en azından entelektüel düzeyde tek bir dünya görünümündedir. Yine teknolojik değişmeler ve hükümet politikaları üretim, ticaret ve finansmanda transnasyonal ağların kurulmasına imkân vermekte ve böylece "sınırlara tabi olmayan dünya ekonomisi" ortaya çıkmaktadır (Kaçmazoğlu, 2002: 49).

Küreselleşme günümüzde "yenidünya düzeni" ve "evrensel köy" gibi farklı kavramlarla gündemde olan Türkiye'de ve dünyada en çok tartışılan konulardan biridir. Buna rağmen, küreselleşme ile vurgulana "durum", çok net bir görünüme sahip değildir. Küreselleşme, bazı durumlarda küresel düzeyde toplumlarının birbirine benzeme aşamalarını; buna bağlı olarak tek bir küresel kültürün ortaya çıkmasını; bazen de çeşitli toplumların, topluluk ve kimliklerin kendi farklılıklarını ifade etme ve tanımlama sürecini ifade etmede de kullanılabilir. Küreselleşmenin geçirdiği aşamalar ve bu aşamalara eşlik eden politikalar pasif ve aktif aktörleri ile küreselleşmeye katkıları değerlendirildiğinde ulus-aşırı sermayenin ulus-aşırı şirketlerle birlikte yola çıktığı ve borç ile buyruğun aynı anda gerçekteştiği bir süreç olarak gerçekteştiği görülmektedir (Keyman ve Sarıbay, 2000: 3; Aydemir ve Kaya, 2007: 261-262; Olgun, 2006: 141).

Küreselleşme terimine farklı anlamlar yüklenmesine rağmen, özünde dünyanın mevcut dengelerini değişime zorlayan ekonomik, sosyal, politik, teknolojik, ekolojik ve kültürel gelişmelerin global ölçekte hissedilen kültür

öğelerinin paylaşımının güçlendirildiği bir süreç olarak anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile küreselleşme, gelişmiş merkez ülkeler ile sınırlı ölçüde gelişmekte olan çevre ülkeler arasında entegrasyona neden olan gelişmeleri beraberinde getirmesine rağmen dünyanın diğer bazı bölgelerini dışlama eğilimlerini de içinde barındıran paradoksal bir süreç olarak güncelliğini korumaktadır (Demir, 2001: 102; Can, 2008: 229; Çınar, 2009: 14).

Dünyanın küçülmesine kaynaklık eden küreselleşmenin etkileri nedeniyle küreselleşme ile ilgili değişik görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşler; küreselleşmeyi savunan “aşırı küreselleşmeciler” (Hyperglobalists), bunun yanında “kuşkucular” (Skepticists) olarak bilinen “küreselleşme karşıtları ve bu iki grubun dışında “dönüşümcüler” (Transformationalists) olarak düşün alanında küreselleşmenin etkileri ile ortaya çıkan başlıca düşüncelerdir (Held vd., 1999 akt. Yurdabakan 2002: 62-63; Kaya, 2009: 14).

Levitt küreselleşmeyi, dünyayı bir noktaya doğru sürükleyen, birleştiren, yakınlaştıran, güçlü bir kuvvet olarak tanımlayarak, küreselleşme sayesinde izole yerlerle ilişki kurulduğunu ve yoksullaşmış insanları modernitenin çekicilikleri için cesaretlendirdiğini belirtir (Levitt, 1984). Ancak, 1960’lı yıllarda kitle iletişim araçlarında meydana gelen gelişme ve yaygınlaşma, uluslararası alanda meydana gelen yakınlaşma, iktisadi gelişmeler v.b. dünyanın küresel köye dönüştüğünün göstergesiydi. Bu bağlamda 1964 yılında McLuhan’ın ortaya attığı “Dünya Küresel Köy’e Dönüştü” tezi önemli bir saptama olması yanında küreselleşmenin gelişimi açısından geldiği noktayı vurgulamak bakımından önemlidir (Kızılcıkelik, 2003: 14).

Scott ise küreselleşmenin sadece uluslar arası bir olgu olarak görülemeyeceğini, ulusal sınırları aşan çok daha çalkantılı bir olgu olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca küreselleşmenin moderniteden daha büyük bir değişimi içine alan bir unsur olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda küreselleşmenin, modern dünyanın zihniyetini yeniden şekillendirdiğini aktif sınırları aşan yeni çevre limitlerinin bir kurum olarak üniversiteyi test edeceğini dile getirmektedir (Scott, 2000: 3).

Ortaya çıkardığı etkiler bakımından küreselleşme çok boyutludur. Dünyanın küçülmesi, zamanın kısalması ve sınırların ortadan kalkmaya başlaması ile uluslararası işbölümü artmış, dünya yurttaşlığı düşüncesi yaygınlaşmış, alt kültürlerin (etnisity) kendini ifade etme olanakları çoğalmış, bireysellik (individualizm) ve bireysel farklılıklar (individual differences) önem kazanmıştır. Bunların yanında yeni bazı kavramların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Örneğin; küresel köy, siber coğrafya, küresel medya, küresel ilişkiler, küresel bağımlılık, küresel şirketler, küresel bütünleşmeler gibi. Kısaca uluslararası ticaret, kapital hareketler, uluslararası işçi göçleri ile bilgi ve teknolojinin yaygınlaşması yanında uluslararası siyasi ilişkilerin gelişmesi v.b. faktörler dünyanın küresel bir köye dönüşmesinde önemli rol oynamaktadırlar.

Küreselleşmenin, Türkiye'ye etkileri büyük ölçüde bölgeselleşme çerçevesinde meydana gelmiştir. Bu bağlamda, Türkiye; bölgesel bütünleşme doğrultusunda tercihini 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması ile Avrupa Birliği (AB)'den yana kullanmıştır. Bu tercihte, AB 'ye olan coğrafi yakınlık, dış ticaretin büyük kısmının AB ülkeleri ile yapılması, AB'nin kıtanın diğer ekonomik bloklarına göre daha iyi tanınması ve AB üyesi ülkelerde çok sayıda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının bulunması etkili olmuştur. Ancak, AB ile ilişkiler aksadığı dönemlerde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin etkileri daha fazla olmaktadır (<http://www.toplumvesiyaset.com/yaziOku.php?id=1701>, 09.07.12).

Yukarıda ele alınan tüm bu gelişmeler dünyayı “küresel bir köy” haline getirmiştir. Bu durum, dünyanın küçülmesine, zamanın kısılmasına ve sınırları ortadan kalkmasına neden olmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2005: 34).

Küreselleşme, yüksek öğretim eğitim kurumlarının bütün birimlerinde etkisini belirleyici bir şekilde göstermektedir. Bu etkilerden biriside coğrafya bölümlerinin yapısı üzerindeki etkisidir. Küreselleşmenin etkilerinin iyice artması coğrafya bölümlerinin yapısal özelliklerini de etkileyecektir. Ancak alt yapı ve iktisadi kaynakların yetersizliği bu değişimi sınırlandıran en önemli faktörlerdendir. Fakat uluslar arası ilişkiler ve internetin gelişip yaygınlaşması gibi gelişmeler yanında Türkiye üniversitelerinin coğrafya bölümleri ile yabancı üniversite coğrafya bölümleri arasında bilimsel işbirliğini olanaklarını artmıştır. Bu gibi gelişmeler coğrafya bölümleri yapıları üzerinde de etkili olabilmektedir. Bu nedenle küreselleşmenin etkileri önem kazanmaktadır. Küreselleşmenin etkisi ile günümüzde üniversiteler arası işbirliği giderek yaygınlaşmaktadır. Bilimsel araştırma ve çalışmaları uluslar arası alanda paylaşmanın en iyi yollarından biri üniversitelerarası işbirliğidir. Dolayısıyla üniversiteler arası işbirliği yoluyla hem ülkenin tanıtımı yapılmakta hem de akademisyen ve öğrencilerin karşılıklı değişimi ile farklı üniversitelerde ve farklı ortamlarda bilgi ve becerilerinin arttırmaları sağlanmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde birçok üniversite Erasmus, Sokrates ve Leonarda Da Vinci programlarına katılarak Avrupa Birliği'ne uyum sürecine katkıda bulunmuşlardır. Gelişmesini hızla devam ettiren ülkemiz açısından Avrupa Birliği ülkeleri ile üniversitelerin coğrafya bölümleri arasındaki işbirliği bilgi paylaşımı, öğrenci ve akademisyen değişimi gibi konularda gittikçe önem kazanmaktadır. Bu konuda en iyi örneklerden biri Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı ile Geography Faculty, Bucharest University, Bucharest-Romania Geography Institute arasında 2001'den bu yana süregelen işbirliğidir. Yine Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı tarafından 2001'de başlayıp iki yılda bir tekrarlanan bir workshop etkinliği (2001'de İzmir'de, 2003'te Bükreş'te, 2004'te Balıkesir, 2005'te Edremit- Balıkesir'de, 2007'de Antalya'da, 2009'da Bükreş-Romanya'da, 2010'da Antalya'da düzenlendi) düzenlenmektedir.

Son yıllarda küreselleşme ile birlikte meydana gelen hızlı gelişmeler pek çok ülkeyi olduğu gibi Türkiye'deki üniversite eğitimi ve dolayısıyla coğrafya

bölümlerinin yapısı üzerinde de etkili olmuştur. Küreselleşme özellikle 1980'li yıllardan sonra uluslararası ilişkilerin gelişmeye başlaması, teknoloji ve iletişimde meydana gelen büyük değişim ile ilerlemenin yönlendirdiği hemen hemen her alanda etkili olan bir süreçtir. Bu nedenle diğer sektörler yanında eğitim sektörünü ve buna bağlı olarak üniversitelerdeki coğrafya eğitimini ve coğrafya bölümleri yapısını etkilediği düşünülmektedir.

Küreselleşmenin coğrafya öğretmenlikleri ve bölümlerinin yapısı üzerindeki etkilerine yönelik çalışmaların sınırlı olması çalışmanın yapılmasına zemin hazırlamıştır. Araştırmanın bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara bilgi verici olacağı umulmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, küreselleşmenin Türkiye üniversitelerinde yer alan coğrafya öğretmenlikleri ve coğrafya bölümlerinin yapısı üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma tarama yöntemi ile yapılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2007: 77).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak ÖSYM (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi), Türkiye üniversitelerinde yer alan coğrafya öğretmenlikleri ve bölümleri ile bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin coğrafya bölümlerinin internet sayfalarından faydalanılmıştır.

İşlem

Küreselleşmenin yukarıda belirtildiği gibi çok farklı boyutlarda etkisi bulunmakla birlikte, burada konu sınırlı tutularak, Türkiye üniversitelerinde yer alan coğrafya öğretmenlikleri ve coğrafya bölümlerinin yapısı üzerindeki etkisi sorgulamaya çalışılmıştır. Bu etkinin sorgulanabilmesi için 2010 ÖSYS Kontenjanları İle ÖSYM tarafından Yerleştirilenlerin Öğretim Programlarına Göre Dağılımı dikkate alınmış ve araştırma kapsamına giren bütün coğrafya öğretmenlikleri ve bölümleri ayrı ayrı taranmıştır. Ayrıca internetten bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülke coğrafya bölümleri taranarak tablolar oluşturulup yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, elde edilen veriler incelenmiş tablo ve şekiller üzerinde sunulmuştur.

Bazı Gelişmiş Ülkelerde Coğrafya Bölümlerinin Yapısal Özellikleri

Avrupa Birliği ülkeleriyle gelişmiş ülkelerin üniversitelerinde coğrafya eğitimi “coğrafi bilimler”, coğrafya fakülteleri (Romanya, Endonezya vb) “coğrafya ve yer bilimleri” şeklinde yapılanmıştır. Ayrıca “coğrafya ve çevre bilimleri”, “coğrafya ve planlama”, “coğrafya ve bölgesel gelişme”, “coğrafya ve antropoloji”, “coğrafya ve kent analizi” şeklinde de örgütlenmiştir. Bunun yanında “coğrafya ve global çalışmalar”, “coğrafya ve meteoroloji” “coğrafya ve jeoloji”, “coğrafya ve kent planlama”, “kartografya ve coğrafya”, “politika ve coğrafya” şeklinde yapılanmalarda mevcuttur. “Coğrafya, Jeoloji ve fizik”, “coğrafya ve arazi çalışmaları”, “coğrafya, planlama ve mimarlık”, “coğrafya, yönetim ve tarih”, gibi çok sayıda değişik isimlerle anılan coğrafya bölümleri şeklinde yapılanmıştır (Tablo 1).

Gelişmiş ülkelerden ABD’de coğrafya bölümleri college of arts and sciences (fen–edebiyat fakülteleri), coğrafi bilimler okulu, coğrafya ve planlama bölümleri, college of liberal arts and sciences bünyelerinde veya sadece coğrafya bölümleri olarak örgütlenmişken, İngiltere’de Cambridge Üniversitesinde coğrafya fizik bilimler içinde, Almanya’da coğrafya enstitüleri şeklinde, Rusya’da ve eski Doğu Bloğu ülkelerinde coğrafya fakültesi olarak örgütlenmiştir. Avustralya’da edebiyat fakültesi bünyesinde, Japonya’da ise fen edebiyat fakülteleri bünyelerinde örgütlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Gelişmiş Bazı Ülkelerde Coğrafya Bölümlerinin Bağlı Bulunduğu Fakülteler

Sıra	Gelişmiş Bazı Ülkelerde Coğrafya Bölümlerinin Bağlı Bulunduğu Fakülteler
1.	State University of New York at Buffalo College of Arts and Sciences Department of Geography (New York Eyalet Üniversitesi Buffalo Fen ve Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü).
2.	University of Cambridge, Physical Sciences, Department of Geography (Cambridge Üniversitesi Fiziki Bilimler Coğrafya Bölümü).
3.	Université de Paris IV - Sorbonne, Human Sciences department Geography and Urban Development (Paris Üniversitesi IV- Sorbonne Beşeri Bilimler Kent Gelişimi ve Coğrafya Bölümü).
4.	J.W. Goethe University Frankfurt/Main, Institut Für Humangeographie (J.W. Goethe Üniversitesi Frankfurt Beşeri Coğrafya Enstitüsü).
5.	W. Goethe University Frankfurt/Main. Institut Für Physische Geographie (J.W. Goethe Üniversitesi Frankfurt Fiziki Coğrafya Enstitüsü).
6.	Nihon University (Japonya) College of Humanities and Sciences Department of Geography (Nihon Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü).
7.	Moskow State University Faculty of Geography (Moskova Devlet üniversitesi Coğrafya Fakültesi).

Kaynak: <http://www.findaschool.org/>, (12.04.2011) adresinden faydalanarak oluşturulmuştur.

Bugün batı ülkelerinde coğrafya bölümleri farklı kentlerde ve çok farklı coğrafi konularla ilgilenen bölümler halindedirler. Örneğin bir coğrafya bölümünün çalışma konusu ağırlıklı olarak GIS iken bir başka kentteki coğrafya bölümü, jeopolitik, bir diğeri ise çevre konusunda uzmanlaşmış ve kadrolarını da bu çerçevede oluşturmuşlardır. Bu bölümler ihtiyaca göre yapılandırılmışlardır (Mutluer ve Ölgen, 2000: 5).

Gelişmekte olan Bazı Ülkelerde Coğrafya Bölümlerinin Yapısal Özellikleri

Gelişmekte olan ülkelerden Özbekistan’da coğrafya, coğrafya fakültesi şeklinde, Çin’de çevre ve turizm fakültesi (**Environment and tourism college**) bünyesinde, Brezilya’da yer bilimleri (Setor de ciencias da terra -the earth sciences) ve doğal bilimleri (Ciências naturais -Natural sciences) içinde bulunmaktadır. Yine gelişmekte olan ülkelerden Arjantin’de insan bilimleri fakültesinde (Facultad de ciencias humanas – faculty of human sciences), Hindistan’da sosyal bilimler fakültesi (Faculty of social sciences Delhi school of economics, department of geography), Mısır ve İran’da edebiyat fakültesi (Faculty of arts) bünyelerinde coğrafya bölümleri bulunmaktadır (Tablo 2).

Ayrıca üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan ülkelerden olan Gana ve Somali’de coğrafya sosyal bilimler fakültesi bünyesinde (Faculty of social studies) yer almaktadır (Tablo 2).

Eski SSCB ve Doğu Bloğu ülkelerinde coğrafyanın daha çok coğrafya fakültesi şeklinde yapılandığı görülmektedir. Örneğin Bakü Devlet Üniversitesi coğrafya fakültesi, Özbekistan Milli Üniversitesi coğrafya fakültesi, Moskova Devlet üniversitesi coğrafya fakültesi (Moscow State University Faculty of Geography), Bucharest University Geography Faculty, (Romanya Bükreş Üniversitesi Coğrafya Fakültesi) gibi (Tablo 1, 2).

Tablo 2: Gelişmekte Olan Bazı Ülkelerde Coğrafya Bölümlerinin Bağlı Bulunduğu Fakülteler

Sıra	Gelişmekte Olan Ülkelerde Bazı Coğrafya Bölümlerinin Bağlı Bulunduğu Fakülteler
1.	National University of Uzbekistan (Özbekiston Milliy Universiteti) Fakultetlar Geografiya. (Özbekistan Milli Üniversitesi Coğrafya Fakültesi).
2.	Capital Normal University (Beijing –China) Resources, Environment and Tourism College Education Plans for Undergraduates Majoring in Geography Science. (Kapital Normal Üniversitesi Kaynaklar, Çevre ve Turizm Fakültesi Coğrafya Bölümü).
3.	Universidade Federal Do Parana (Brezilya) Setor de Ciências da Terra (The Earth Sciences-Yer Bilimleri) Departamento De Geografia bacharelado. (Federal Do parana Üniversitesi Yerbilimleri Sektörü Coğrafya Bölümü).
4.	Universidad Nacional De La Pampa Facultad De Ciencias Humanas (Human sciences) Licenciatura En Geografía (Arjantin). (De La Pampa Ulusal Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümü).
5.	University of Delhi Faculty of Social Sciences, Delhi School of Economics, Department of Geography. (Delhi Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Delhi Ekonomi Okulu, Coğrafya Bölümü).
6.	Minia University (Mısır) - Faculty of Arts, Department of Geography. (Mina Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü).
7.	University of Ghana Faculty of Social Studies Department of Geography Resource and Development. (Gana Üniversitesi Sosyal Araştırmalar/Çalışmalar Fakültesi Coğrafi Kaynak ve Gelişme Bölümü).
8.	Addis Ababa University (Somali) College of Social Sciences Department of Geography and Environmental Studies undergraduate program. (Addis Ababa Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya ve Çevresel Araştırmalar/Çalışmalar Bölümü Lisans Programı).
9.	Tarbiat Modares University (İran) Faculty of Humanities Department of Geographical Sciences (Tarbiat Modares Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafi Bilimler Bölümü).
10.	Bakü Devlet üniversitesi Coğrafya Fakültesi
11.	Bucharest University Geography Faculty. (Romanya Bükreş Üniversitesi Coğrafya Fakültesi).

Kaynak: <http://www.findaschool.org/> (12.04.2011) adresinden faydalanarak oluşturulmuştur.

Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Bazı Ülkelerde Lisans Eğitim Süresi

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde coğrafya lisans eğitim süresi genellikle üç ile beş yıl arasında değişmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ile Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde üç yıl olan coğrafya lisans eğitim süresi ABD, Kanada ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde dört yıldır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin çoğunda coğrafya Lisans eğitim süresi genellikle dört yıldır (Tablo 3).

Tablo 3: Bazı Ülkelerde Lisans Eğitimi Süreleri

Ülke adı	Lisans süresi	Ülke adı	Lisans süresi
ABD	4 Yıl	Türkiye	Coğrafya öğretmenliği 5 Yıl, Coğrafya bölümü 4 yıl
İngiltere	3 Yıl	Mısır	4 yıl
Kanada	4 Yıl	Çin	4 Yıl
Avustralya	3 Yıl	Hindistan	3 Yıl
Japonya	4 Yıl	Brezilya	4 Yıl
Almanya	3 Yıl	Türkiye	5 Yıl
Fransa	3 Yıl	Arjantin	4 Yıl
Yeni Zelanda	3 Yıl		
İrlanda	3 Yıl		

Kaynak: <http://www.icep.com.tr/universite/> (14.04.2011) adresinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Bölümü ve Öğretmenliklerinin Yapısal Özelliklerine Göre Fakülterle Dağılışı

Ülkemizde coğrafya eğitim ve öğretimi fakülte ve bölümler itibari ile gelişiminde küreselleşme ve ulusal dinamiklerin rol oynadığı görölmektedir. Özellikle, küresel düzeyde serbest piyasa ekonomisine geçişten sonra izlenen politikalar ile eğitim sektörü küresel gelişmelerden en çok etkilenen sektörler arasında yer almaya başlamıştır. İzlenen iktisadi politikaların etkisiyle de İkinci öğretim programlarının yoğun bir şekilde 1990'lı yıllardan sonra kurulması ve özel üniversitelerin yaygınlaşması küresel gelişmelerin eğitim üzerindeki etkilerinin iyice artmaya başladığını göstermektedir.

Bunun yanında küresel düzeyde meydana gelen gelişmelerin de etkisi ile Türkiye'de ilk kez bir özel üniversiteye bağlı coğrafya bölümü açılmıştır. 1996 yılında bir vakıf üniversitesinde ilk özel coğrafya bölümü açılmıştır. Bu gelişme küreselleşmenin Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi üzerindeki etkisini daha belirgin hale getirmektedir. Böylece ülkemizde coğrafyanın gelişiminde devlet üniversiteleri yanında özel üniversitelerin de devreye girmesi coğrafya biliminin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Coğrafya eğitim öğretim faaliyetlerinin büyük oranda Fen-Edebiyat fakülteleri kapsamında yapıldığı görölmektedir. Fen-Edebiyat fakültelerinde 19 coğrafya bölümü, edebiyat fakültelerinde ise 3 coğrafya bölümü bulunmaktadır. Ayrıca Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde (DTCF) 1, Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesinde de 1 Coğrafya Bölümü

bulunmaktadır. Eğitim fakültelerinde ise sekiz coğrafya öğretmenliği yer almaktadır (Tablo 4, şekil 1).

Tablo 4: Türkiye Üniversitelerinde Yer Alan Coğrafya Bölümleri ve Coğrafya Öğretmenlikleri

	Üniversite Fakülte ve Bölüm
1.	Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
2.	Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
3.	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Coğrafya Bölümü
4.	Atatürk Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
5.	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
6.	Balıkesir Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
7.	Bilecik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
8.	Çanakkale 18 Mart Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
9.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
10.	Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
11.	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
12.	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
13.	Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
14.	Fatih Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
15.	Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümü
16.	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
17.	Giresun Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
18.	Harran Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
19.	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
20.	K. Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
21.	Karabük Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
22.	Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
23.	Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
24.	Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
25.	Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
26.	Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
27.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
28.	Sakarya Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
29.	Selçuk Üniversitesi. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği
30.	Süleyman Demirel Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
31.	Uşak Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
32.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Kaynak: Tablo, 2010 ÖSYS kontenjanları ile ÖSYM’ce yerleştirilenlerin öğretim programlarına göre dağılımı, <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57334/h/bolum21.pdf> (01.04.2011) adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Coğrafya bölümlerinin sayılarının fazla olmasına rağmen öğretim kadrolarının henüz yeni yapılıyor olmasına bağlı olarak İlhan Kayan 2000 yılında son derece radikal bir öneride bulunarak şöyle demiştir: “Türkiye’de şu anda var olan 10 coğrafya bölümünden çoğunda öğretim kadrosu yeterli değildir. Bunlara öğrenci alınmasının hiçbir anlamı yoktur. Bu bölümlere daha fazla öğrenci alınması bir yana, bunlardan belli nitelik ve imkânlara sahip olmayanların kapatılması düşünülmelidir. Öğretim kadrosu yeterli olan coğrafya bölümlerine ise daha az sayıda öğrenci alınmalı, kontenjanlarının azaltılmasından çekinilmemelidir. Ayrıca yeni coğrafya bölümleri açılmamalıdır” (Kayan, 2000: 20).

Şekil 1:Coğrafya Bölümleri ve Coğrafya Öğretmenlikleri ile İkinci Öğretim Veren Coğrafya Bölümlerinin Türkiye Geneli Dağılışı.

Kaynak: Harita 2010 ÖSYS kontenjanları ile ÖSYM’ce yerleştirilenlerin öğretim programlarına göre dağılımı, www.osym.gov.tr/dosya/157334/h/bolum21.pdf, (01.04.2011) adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Bölümlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılışı

Coğrafya aslında fiziki ve beşeri coğrafya alt dallarına sahip olmasına rağmen, anabilim dallı yapılanması bölümlere göre farklılık göstermektedir. Birçok coğrafya bölümümüzde fiziki ve beşeri coğrafya anabilim dalları yanında bölgesel coğrafya, Türkiye Coğrafyası anabilim dallarının da bulunduğu yaygın bir şekilde görülmektedir.

Anabilim dalı yapılanması içinde fiziki coğrafya ile beşeri ve ekonomik coğrafyaya yer verilmesi diğer anabilim dallarının bu anabilim dalları içinde bir birleriyle ilişkilendirilerek değerlendirilmesi tartışmaları eskiden beri süregelmektedir. Bunun yanında fiziki coğrafyanın fen fakültesinde, beşeri coğrafyanın edebiyat fakültesi bünyesinde ayrı bölümler olarak yapılandırılmaları tartışmaları geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir (Kayan, 2000: 13-14).

Coğrafyanın bu ikili yapısını en iyi gösteren örneklerden biri, birçok ülkede (ABD ve İngiltere gibi) coğrafya bölümlerinin bazı üniversitelerde sosyal bilimler veya edebiyat fakülteleri (College/faculty of social science, college/faculty of liberal arts, college/faculty of arts yada faculty of letters) içerisinde yer alırken, bazı üniversitelerde fen fakültesi (College/faculty of science) bazen ve daha nadir şekilde her ikisinin birlikte olduğu fakülteler bünyesinde (College of arts and science gibi) ya da çevre ve yer bilimleri fakülteleri (College of environments and

earth science, college of earth and mineral science) gibi tamamen farklı bir fakülte içerisinde yer alabilmesidir. Hatta Avustralya ve Yeni Zelanda gibi bazı Anglo-Sakson ülkelerinde genç kuşak coğrafyacılarının düşüncelerini yansıttıkları şekilde fiziki ve beşeri coğrafyanın iki ayrı bölüm şeklinde iki ayrı fakülte bünyesinde oluşturulduğu üniversitelere de sıkça rastlanmaktadır. Benzer durumlara İskandinav ve Doğu Avrupa ülkelerinde de rastlanmaktadır. Nihayet ülkemizde de aynı eğilimin 1930'lardaki Üniversite Reformu sırasında gündeme geldiği, hatta Reform Komisyonu'nun coğrafyayı önce ikiye ayırarak fiziki coğrafyayı fen fakültesine, beşeri coğrafyayı edebiyat fakültesine bağlamayı düşündüğü, ancak son anda bu uygulamadan vazgeçilerek coğrafyanın eskiden olduğu gibi edebiyat fakültesi içinde kaldığı görülmektedir (Akyol, 1943: 274; Johnston, 1994: 312; Yavan, 2005: 38; Erinç, 1973: 19).

Fiziki, Beşeri ve Ekonomik, Bölgesel ve Türkiye Coğrafya Anabilim Dallarına Göre Dağılım

Türkiye'de coğrafya bölümleri içindeki anabilim dallarının yapılanması bölümden bölüme değişmektedir. Genellikle coğrafyanın fiziki, beşeri ve ekonomik, bölgesel ve Türkiye coğrafyası şeklinde anabilim dallarına ayrıldığı görülmektedir.

Örneğin, Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü, Atatürk ve İstanbul Üniversiteleri Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü, Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi coğrafya bölümleri, fiziki coğrafya anabilim dalı, beşeri ve ekonomik coğrafya anabilim dalı, Türkiye coğrafyası anabilim dalı ve bölgesel coğrafya anabilim dalı şeklinde yapılanmıştır. Giresun, K.Maraş Sütçü İmam, Marmara ve Süleyman Demirel Üniversiteleri Fen-Edebiyat Fakülteleri coğrafya bölümlerinde de benzer şekilde yapılanma görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5: Fiziki, Beşeri, Bölgesel ve Türkiye Coğrafyası Anabilim Dallarının Coğrafya Bölümlerine Göre Dağılımı

	Üniversite Fakülte ve Bölüm
1.	Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
2.	Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
3.	Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü
4.	Atatürk Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
5.	Balıkesir Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
6.	Bilecik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
7.	Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
8.	Fatih Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
9.	Fırat Üniversitesi İnsani Ve Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümü
10.	Giresun Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
11.	Harran Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
12.	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
13.	K. Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
14.	Karabük Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
15.	Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
16.	Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
17.	Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
18.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
19.	Süleyman Demirel Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
20.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Kaynak: Tablo, www.osym.gov.tr/dosya/157334/h/bolum21.pdf, (01.04.2011) adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1981 Yüksek Öğretim Kurumu düzenlemeleriyle en fazla anabilim dalı bölünmesi İstanbul ve Ankara Üniversitelerinin coğrafya bölümlerinde yapılmıştır: Fiziki coğrafya, beşeri ve ekonomik coğrafya, Türkiye coğrafyası, ülkeler coğrafyası. Coğrafyanın en önemli özelliği farklı bilim dallarına giren bilgilerin ilişkilendirilerek birlikte değerlendirilmesidir. Bu nedenle aslında anabilim dallarına ayrılmasına gerek yoktur. Ancak **fiziki coğrafya** ile **beşeri coğrafyanın** araştırma konu ve yöntemleri çok farklıdır. Bu nedenle ilişkilerini kesmeden (Coğrafya Bölümleri içinde) bu iki anabilim dallarının ayrı ayrı varlıklarını sürdürmeleri bir bakıma zorunlu görünmektedir. Coğrafyanın daha fazla anabilim dallarına ayrılması ise onun amaç ve yöntemlerine uygun değildir (Kayan, 2000: 13-14).

Coğrafyanın fiziki ve beşeri-ekonomik coğrafya anabilim dalları yanında bölgesel ve Türkiye coğrafyası anabilim dalları şeklinde yapılanması coğrafi alanda en çok tartışılan konulardan biridir. Fiziki ve beşeri-ekonomik coğrafya anabilim dalları şeklinde yapılanmanın daha uygun olacağı başka adlar altında anabilim dallarının açılmaması tartışmaları sürmektedir. Yeni adlar altında coğrafya bölümleri açılması yerine bu adlarla üniversitelere bağlı araştırma merkezleri ve enstitüler kurulmasının daha uygun olacağı görüşleri güncelliğini korumaktadır (Kayan, 2000: 20). Buna rağmen yeni açılan coğrafya bölümlerinde de görüldüğü gibi fiziki ve beşeri-ekonomik coğrafya anabilim dalları yanında bölgesel coğrafya ve Türkiye coğrafyası anabilim dallarının yaygın şekilde coğrafya bölümleri yapısı içinde yer aldığı görülmektedir (Tablo 5).

Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalına Göre Dağılıő

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü, Çanakkale 18 Mart, Sakarya ve Uşak Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümlerinde ise fiziki coğrafya anabilim dalı, beşeri ve ekonomik coğrafya anabilim dalı biçiminde anabilim dallarına ayrılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Fiziki Coğrafya, Beşeri ve Ekonomik coğrafya anabilim dallarına göre yapılanmanın Coğrafya Bölümlerine Göre Dağılışı

	Üniversite Fakülte ve Bölüm
1.	Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
2.	Çanakkale 18 Mart Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
3.	Sakarya Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
4.	Uşak Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Kaynak: Tablo, <http://www.osym.gov.tr/dosya/157334/h/bolum21.pdf> (01.04.2011) adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Aşağıda verilen örneklerde görüldüğü gibi gelişmiş ülkelerde coğrafya bölümleri içinde anabilim dallarının oluşturulması bilimsel gelişmeler ve ülkelerin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Gelişmiş ülkelerden Almanya'da coğrafya enstitü, Rusya'da ve doğu Avrupa ülkelerinde ise coğrafya örgütlenmesi fakülte şeklinde ortaya çıkmıştır (Tablo 1). Almanya'daki enstitü şeklinde örgütlenmede

coğrafyanın hemen hemen bütün alt dallarına ait enstitüler bulunmaktadır. Örneğin fiziki coğrafya enstitüsü (Institut für Physische Geographie -Institute of Physical Geography), beşeri coğrafya enstitüsü (Institut für Humangeographie -Institute of Human Geography) gibi. Rusya’da ise coğrafyanın fakülte şeklinde örgütlenmesi, coğrafyanın anabilim dalı yerine bütün alt dallarının ayrı birer bölüm şeklinde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Örneğin kartografya bölümü, biocoğrafya bölümü gibi.

Cambridge Üniversitesi Fiziksel Bilimler Fakültesi coğrafya bölümü (Cambridge University School of the Physical Sciences Department of Geography) Fiziki (Physical Geography) coğrafya ve beşeri (Human Geography) coğrafya olarak yapılanmıştır.

New York Eyalet Üniversitesi Bufalo Fen ve Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (State University of New York at Buffalo College of Arts and Sciences Department of Geography) ise aşağıdaki anabilim dallarına göre yapılanmıştır:

- Coğrafi bilgi sistemleri (Geographic Information Systems)
- Kentsel ve bölgesel analiz (Urban and Regional analysis)
- Yer sistemleri bilimi (Earth Systems Science)
- Uluslararası işletmecilik ve Dünya ticareti (International Business and World Trade).

Gelişmiş batılı ülkelerde coğrafya bölümleri içindeki anabilim dallarının oluşturulması, bilimsel gelişmeler çerçevesinde ve o ülkenin gereksinimleri doğrultusunda olmaktadır. Örneğin İngiltere’de bazı üniversitelerde çevre sorunları coğrafyası anabilim dalı kurulmuştur. Bu yapılırken coğrafyaya yeni bir bölümün eklendiği iddiasıyla ortaya çıkılmamış, güncel sorunlara coğrafi çözüm bulma yolunda coğrafi çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır (Şahin, 2001: 41).

Bölümlere göre eğitim sürelerine bakıldığında fen-edebiyat, edebiyat, DTCF fakültelerinde coğrafya bölümlerinin eğitim sürelerinin dört yıl olduğu görülmektedir. 1998 yılına kadar eğitim fakültesi bünyesinde bulunan coğrafya öğretmenliği bölümlerinin eğitim süreleri de dört yılı geçmiyordu. Ancak, hazırlıkları 1996 yılında başlayan ve 1998 yılında sonuçlandırılarak uygulamaya konan ‘Hizmet Öncesi Öğretmen İhtiyacının Yeniden yapılandırılması’ kapsamında eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir (Kavak vd., 2007: 43-44). 1998’den itibaren Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Dünya Bankasının işbirliği ile eğitim fakülteleri yeniden yapılandırıldı ve ortaöğretime öğretmen yetiştiren bölümlerde (Tarih, edebiyat, coğrafya, kimya, fizik, biyoloji ve matematik) lisans eğitimi yerine 5 yıllık tezsiz yüksek lisans programı uygulanmaya başlandı. Böylece coğrafya öğretmenliklerinin eğitim süreleri de beş yıla çıkmış oldu.

Türkiye Üniversiteleri Coğrafya Bölümlerinin İkinci Öğretim Programlarına Göre Dağılışı

Küresel gelişmelerin etkisi ile bazı coğrafya bölümleri de var olan imkânlarını kullanarak ikinci öğretim sistemine geçmişlerdir. Böylece, daha fazla bireye coğrafya öğretimi vermenin yanında coğrafya bölümlerinin ihtiyaçları olan çeşitli ders araç-gereç ve donanımları sağlamak için kaynak sağlanmaktadır. Bunun yanında akademisyenlerin ek gelir elde etmesi olanağı da ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: İkinci Öğretim Veren Coğrafya Bölümleri

	Üniversite Fakülte ve Bölüm
1.	Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
2.	Atatürk Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
3.	Balıkesir Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
4.	Bilecik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
5.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi. Coğrafya Bölümü
6.	Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
7.	Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümü
8.	Harran Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
9.	K. Maraş Sütçü İmam Üniversitesi. Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
10.	Karabük Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
11.	Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
12.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
13.	Sakarya Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
14.	Süleyman Demirel Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
15.	Uşak Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Kaynak: Tablo, <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57334/h/bolum21.pdf> adresinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1980’li yıllara kadar üniversitelerimizde uygulanan ancak daha sonra kaldırılan ikinci öğretim (eski adıyla gece öğretimi) 1992-93 öğretim yılından itibaren yeniden uygulanmaya başlanmıştır. 27 Kasım 1992 tarih ve 21418 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “3843 sayılı kanun” ikinci öğretimin ne şekilde verileceğini ayrıntılarıyla tanımlamaktadır. Bu kanun incelendiğinde, devletin bu uygulamayı başlatırken iki ana düşünceyi ön planda tuttuğu görülür. Birincisi, ikinci öğretim programında verilecek öğretimin normal öğretimden farklı olmamasıdır; yani, mevcut öğretim elemanı ve altyapı potansiyeli ile daha fazla öğrenciyi aynı koşullarda, sadece günün farklı zamanlarında eğitiyor olmasıdır. İkincisi ise bu sistemin kendi kendisini finanse eden bir sistem olması ve devlete ek bir maddi yük getirmemesi gerektiğidir (<http://www.universite-toplum.org/text.php?id=54>, 06.04.2011).

2010 yılı ÖSYS Kontenjanları İle ÖSYM tarafından Yerleştirilenlerin Öğretim Programlarına Göre Dağılımı tablosunda görülebileceği gibi, ülkemizdeki 24 coğrafya bölümünden 15’inde ikinci öğretim programı bulunmaktadır (Tablo 7).

Yukarıda da belirtildiği gibi normal coğrafya bölümleri yanında ikinci öğretim veren coğrafya bölümlerinde son yıllarda görülen artış coğrafyanın geniş kitlelere ulaştırılmasında önemli rol oynamasına rağmen nitelik açısından ortaya çıkan tartışmaların sona ermesini engelleyememiştir. Ayrıca, lisans eğitimi sonrası coğrafya bölüm mezunlarının mesleki sorunlarının çözülmemesi nedeniyle

coğrafya öğretmenliği alanında yığılmalara neden olmalar ile ortaya çıkan sorunlar bilinen güncel konulardandır.

İngilizce Hazırlık Sınıfının Türkiye Üniversiteleri Coğrafya Bölümlerine Göre Dağılışı

Bugün hızla değişen ve gelişen dünyamızda diğer ülkelerle bilimsel, kültürel, ekonomik siyasi vb. işbirliği yapmak, ilişkileri geliştirmek ve kendi düşüncelerimizi ifade edebilmek için kendi anadilimizden başka en az bir yabancı dilin temel düzeyde bilinmesi gereklidir. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra ABD'nin artan etkisiyle birlikte İngilizce dünyada ve Türkiye'de önem kazanmaya başlamıştır.

Küreselleşmenin ortaya çıkardığı fırsatların daha iyi değerlendirilmesi açısından İngilizcenin öğrenilmesi gerekmektedir. Böylece küresel gelişmeler ve etkiler en iyi şekilde değerlendirilerek çağı yakalayan, diğer ülkelerle ekonomik, kültürel, teknolojik vb. alanda iletişim sağlayabilen iyi eğitilmiş ve alanında yeterli bilgisi olan bireyler yetiştirilebilir. Bu kişiler eğitimleri esnasında aldıkları bilgileri ve uygulamaları dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıp eksikliklerini tamamlayabilir ve oluşturdukları birikimlerini de dünyaya aktarabilme imkânını bulabilirler. Bu nedenle coğrafya bölümleri lisans seviyelerinden önce öğrenciler yoğun bir İngilizce hazırlık aşamasından geçirilmelidir.

Bir coğrafya bölümümüzde (Fatih Üniversitesi Coğrafya Bölümü) İngilizce hazırlık sınıfı bulunmaktadır. Türkiye üniversiteleri coğrafya bölümlerinin bazılarının coğrafya lisans programlarında İngilizce coğrafya dersleri olmasına karşılık, uluslararası gelişmelerin ulaştığı boyuta göre oldukça yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle İngilizce hazırlık sınıfı zorunlu hale getirilmeli ve lisans derslerinden bazıları İngilizce verilebilmelidir.

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS)- European Credit Transfer System (ECTS) Türkiye Üniversiteleri Coğrafya Bölümlerine Göre Dağılışı

Bu sistem öğrencilerin kendi ülkeleri dışındaki öğretim kurumlarında belli bir süre eğitim görmelerine olanak sağlayan bir notlandırma sistemidir. Bazı coğrafya bölümlerimizin lisans programı düzenlemesi Avrupa Birliği ülkelerine uyumlu bir şekilde AKTS-ECTS sistemine uygun olarak yapılmış olması küreselleşmenin ülkemiz üniversitelerindeki coğrafya bölümleri yapısı üzerindeki etkilerine örnektir. Ülkemizdeki 24 coğrafya bölümünden dokuzu lisans eğitim programlarında ECTS uygulamasına yer vermektedir. Sekiz coğrafya öğretmenliğinden yalnız ikisinde ECTS uygulanmaktadır (Tablo 8, Şekil 2).

Tablo 8: ECTS (AKTS) Uygulayan Coğrafya Bölümleri

Sıra	ECTS (AKTS) Uygulayan Coğrafya Bölümleri
1.	Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
2.	Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Bölümü
3.	Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
4.	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
5.	Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
6.	Fatih Üniversitesi Fen -Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
7.	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
8.	Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
9.	Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
10.	Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
11.	Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

Kaynak: Tablo, [http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/\(10.04.2011\)](http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/(10.04.2011)) adresinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Şekil 2: ECTS (AKTS) Uygulayan Coğrafya Bölümleri.

Kaynak: Şekil, [http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/\(10.04.2011\)](http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/(10.04.2011)) adresinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Küreselleşmenin Eğitim üzerindeki Genel Etkileri

Eğitim, küreselleşmede yaşanan hızlı değişimden en fazla etkilenen sektörlerden biri olmuştur. Çünkü küreselleşme ile ortaya çıkan çok boyutlu ve karmaşık ilişkilerin algılanması, analizi ve doğru bir şekilde kullanımı ancak bireylerin aldığı eğitimle yani bireye verilen eğitimin nitelikleri ile çok yakından ilgili olmaya başlamıştır.

Küreselleşmenin hızı, yönü, yoğunluğu ve etkisi nedeniyle yaşanan hızlı ve yoğun değişimin eğitim kurumlarının yaşanan bu hızlı ve yoğun gelişmelere göre kendilerini yeniden yapılandırmalarını gerektirmektedir. Uluslararası ticari, teknolojik bütünleşmeler giderek artmaktadır. Ülkeler arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişim uygulamalarında yoğunluk yaşanmaktadır. Eğitim programlarının eşdeğerliliği için yapılan çalışmalar, uluslararası standardizasyon ve akreditasyon ile uluslararası normların yaratılması çabaları hız kazanmaktadır. Sekülerleşme, yeni kentli yaşam biçimi bilgi toplumu, kaliteli ucuz kitlesele üretim ve bunu

pazarlara ulaştırma vb. alanlarında yaşanan hızlı ve yoğun değişim eğitim kurumlarının hızlı bir şekilde yaşanan gelişmeleri yakalaması ve bunları bireylere aktarmasını gerekli kılmaktadır. Bunun için değişim eğitim kurumlarından özellikle üniversitelerden toplumun diğer kesimlerine yayılmalıdır (Tezcan, 2002: 57-58; Çalık ve Sezgin, 2005: 65).

1980'li yıllardan itibaren küresel entegrasyon çabalarının bir sonucu olarak uygulanan neo-liberal ekonomi politikaları ile eğitimin hem kendisi pazarda alınıp satılan bir meta haline gelmiş, hem bir meta olarak emeğin değerini arttırıcı bir faktör olmuştur. Bu çerçevede ülkemiz eğitim alanında geliştirilen politikalar ve uygulamalar bu gelişmelerin etkisinde kalmıştır (Aydoğan, 2008: 186- 187).

Küresel gelişmelerin etkisiyle çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru öğrenci-akademisyen hareketliliği söz olmuştur. İngiltere küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini göstermesi açısından iyi bir örnek oluşturmaktadır. Küreselleşmenin etkisi ile İngiltere'ye diğer ülkelerden öğrenci akışı giderek artmaktadır. 1995-1996 eğitim-öğretim yılında İngiltere'de 196,346 öğrenci kendi ülkelerinin kamu yönetimlerince finanse edilmişlerdir. Aynı yıl İngiltere'de öğrenim gören öğrencilerin %43'ü Avrupa Topluluğu ülkelerinden, %6'sı diğer Avrupa ülkelerinden, %7'si Afrika'dan, %29'u Asya'dan, %1'i Avustralya'dan, %5'i Orta Doğu'dan, %7'si Kuzey Amerika'dan, %1'i ise Güney Amerika'dan gelmişlerdir (Kurul Tural, 2004: 97).

Sonuçta küresel ölçekte uygulanan politikalar her alanda olduğu gibi eğitim sektörü üzerinde de etkili olmuştur. Bunun sonucunda eğitim alanında özelleştirme çabaları hız kazanmış, eğitim piyasada alınıp satılan bir meta haline gelmiştir. Diğer yandan uluslar arası ilişkilerin gelişmesi sonucunda ülkelerarasında öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarının önemi artmıştır. Eğitim programlarının eşdeğerliliği için yapılan çalışmalar, uluslararası standardizasyon ve akreditasyon ile küresel normların oluşturulması gibi çalışmalar giderek artmaktadır.

Küreselleşmenin Coğrafya Üzerindeki Genel Etkileri

Küresel boyutta meydana gelen değişim ve gelişmeler doğal, beşeri ve ekonomik unsurların değişimine bu durum ise coğrafya üzerinde de etkili olmaktadır. Örneğin küresel ölçekte, su kaynakları, toprak, yer altı zenginlikleri ve enerji kaynakları paylaşımında sorun yaşanmaktadır. Bunun yanında, ekonomik sorunlar, sınır sorunları, siyasi ve ekonomik farklılıklar, bağımsızlık istekleri, ulaşım ve iletişimde meydana gelen hızlı gelişmeler, aşırı nüfus artışı, göç ve mültecilik, çevre sorunları, teknolojik yenilik ve gelişmeler, turizm, bölgeleşme ve kutuplaşma gibi küresel boyuttaki sorunlar ve gelişmeler coğrafyanın gelişimi üzerinde de etkili olabilmektedir.

Örneğin dünya turizminde küreselleşmenin göstergeleri olan tüm değişimler ve yenilikler Türkiye turizmini de doğrudan etkilemektedir; e-pazarlama, uluslar arası otel zincirleri, çok ortaklı yatırımlar, uluslar arası örgütlere

üyelik ve etkinliklerine katılım, turizmdeki moda trendlere uyma gibi. Bütün bu gelişmeler sonucunda coğrafya, ekonomik sektörlerin (bunlardan biri de turizmdir) geliştikleri ya da gelişemedikleri alanları, yer seçimi faktörlerini inceler, neden-sonuç ilişkisi kurarak yeniden değerlendirir (Emekli vd., 2006: 4-14).

Yukarıda sıralanan gelişmeler çerçevesinde küreselleşmenin coğrafya üzerindeki etkileri sınırlıda olsa aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Gelişen siyasi, ekonomik ve iletişim imkânları ile hem Türkiye üniversitelerinin coğrafya bölümlerinin kendi aralarında hem de yabancı ülke coğrafya bölümleri ile bilgiye erişimi ve bilgi akışını kolaylaştırması yanında, iletişimlerinde de işbirliği olanakları artmıştır. 1980'lerden itibaren küreselleşmenin giderek artan etkisi birçok ülkede hükümet, politika, iş ve akademik çevreler gibi geniş bir yelpaze üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Bu dönemden itibaren coğrafya eğitiminde de hızlı gelişmelerin yaşanmaya başladığı görülür. Avrupa Birliği'nin küresel boyutta önemli bir aktör haline gelmesi sonucunda Türkiye'de de coğrafi konumuna bağlı küreselleşme ve etkilerine bağlı gelişmeler yaşanmıştır (Artvinli ve Kaya, 2010: 94).
- Küreselleşme, coğrafya eğitim ve öğretimine yeni derslerin ve öğretim tekniklerin girmesine (CBS/GİS gibi) neden oldu. Ders programlarının küresel etkilere göre yeniden oluşturulması, kaliteli yayın yapma ve coğrafya eğitim ve öğretiminde yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması yaygınlaşmaya başlamıştır. Örneğin, Çevre ve ekoloji dersleri gittikçe önem kazanmaktadır. Sanayileşme, aşırı nüfus artışı vb. faktörler nedeniyle doğal kaynaklarından aşırı faydalanma ve bu durumun ekosistemler üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle çevre ve ekoloji konuları herkesin günlük yaşantısını derinden etkileyen sorun haline gelmiştir. Bununla birlikte, coğrafya ders programlarına çevre ve ekoloji ile ilgili dersler konmakta ve bu derslerin ağırlığı giderek artmaktadır. Bir başka örnekte Coğrafi Bilgi Sistemleri/Geographical Information Systems (CBS/GIS) olarak verilebilir. CBS/GIS küreselleşmenin coğrafya eğitim-öğretimi üzerindeki en büyük etkilerinden biridir. CBS/GIS ile küresel boyutta karmaşık sosyal, ekonomik, çevresel v.b. sorunların çözümüne, mekâna/ konuma yönelik karar verme süreçlerinde önemli kolaylıklar sağlayan bilgisayar tabanlı bir araçtır (Kerski, 2003: 128; Ölgen, 2001: 52).
- Gelişen küresel ilişkiler sayesinde coğrafya alanındaki mesleki gelişmeleri takip edebilmek ve farklı coğrafyalarda deneyim kazanabilmek için büyük fırsatlar ortaya çıkmıştır. Öğretim üyesi ve öğrenci değişim programları sayesinde ülkemizin coğrafi özelliklerinin diğer ülkeler tarafından tanınması ve diğer ülkelerin de aynı şekilde ülkemizin coğrafi potansiyelini araştırılabilmesi olanakları gelişebilmektedir.

Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik sürecinde Türkiye'de eğitim politikalarını AB eğitim politikaları ile uyumlu hale getirme çalışmaları devam etmektedir.

Örneğin, Lizbon stratejisinde ve Bologna sürecinde AB'nin belirlediği politikalar Türkiye tarafından da benimsenmiş ve Türkiye eğitim sisteminin yükseköğretim basamağında ECTS, diploma eki vb. uygulamalar gerçekleştirilmiş, yükseköğretimde kalite güvencesi, öğrenci ve akademisyen hareketliliği için gerekli yasal değişiklik düzenlemeler yapılmıştır (Sağlam vd., 2011: 104).

Tablo 9: Yurt Dışı Akademik Deneyimine Göre Türkiye Üniversitelerinde Yer Alan Coğrafya Bölüm ve Öğretmenlikleri Akademisyenlerinin Dağılışı

Toplam Akademisyen Sayısı	Yurt Dışı Akademik Deneyim		
	Yurt Dışında Yüksek Lisans Yapan Toplam Akademisyen Sayısı	Yurt Dışında Doktora Yapan Toplam Akademisyen Sayısı	AB Eğitim/ Araştırma Programları Çerçevesinde (Sokrates, Erasmus vb.) Misafir Öğretim Görevlisi Olarak Bulunan Toplam Akademisyen Sayısı
304	6	9	13

Kaynak: Tablo verileri 05.07.12 tarihi itibari ile mevcut 24 coğrafya bölümü ile 8 coğrafya öğretmenliğinin web sayfaları taranarak elde edilmiştir.

05.07.2012 tarihi itibari ile internetten Türkiye üniversitelerinde yer alan coğrafya bölüm ve öğretmenliklerin tümünde yaptığımız çevrimiçi (online) tarama sonucunda yurt dışı akademik deneyimin dağılışı tablo 9'da görüldüğü şekilde toplam akademisyen sayısına göre oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum yurt dışı akademik deneyim konusunda küreselleşme etkilerinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle akademisyenlerin başta yabancı dil sorunları olmak üzere yurt dışı akademik deneyimlerini engelleyen problemlerin çözülmesi gerekir.

- Küreselleşmenin etkilerinin artması ile internet kullanımı yaygınlık kazanmakta gerçek dünya coğrafyası yavaş yavaş sanal (virtual) coğrafyaya dönüşmektedir. Bunun sonucunda klasik coğrafyacı tipi artık yavaş yavaş önem kaybetmeye başlamıştır. 1970'lerde sınırlı bir internet ağı mevcut iken günümüzde özellikle 1990'lardan itibaren küresel ölçekte yaygın bir internet ağı bulunmaktadır. Bu durum bilgisayarın her yerde ve her işte kullanılmasına (siber mekan) ve daha önce yapılan geleneksel iletişim türlerinin değişmesine neden olmaktadır. Bu da toplumu her geçen gün daha fazla bilgisayarlaştırmaktadır (computable). Bu durum coğrafyaya yeni bir boyut kazandırmakta ve gerçek dünya coğrafyası yavaş yavaş sanal (virtual) coğrafyaya dönüşmektedir [siberyer] (Ölgen, 2001: 52).
- Küresel sorunlar konusunda bilgi-alış-verişinde bulunmak, uluslar arası alanda araştırma faaliyetlerini güçlendirmek v.b. nedenlerle küresel boyutta yapılan coğrafi kongre ve sempozyumlara katılımın yaygınlaşmaktadır. Bu durum Uluslar arası Coğrafya Kongre ve sempozyumlara katılımın gerekliliği 7-15 Ağustos 1992, Washington'da yapılan XXVII. Uluslar arası Coğrafya Kongresinde şu şekilde belirtilmiştir:

- Dünyanın önemli sorunları üzerinde coğrafi bilgi alış-verişinde bulunmak;
 - Uzun dönemli uluslar arası işbirliği ile araştırma faaliyetlerini güçlendirmek;
 - Coğrafya bilim dalının odak noktasını iyice belirginleştirmek ve bunu dünyadaki değişimlerin hızlandığı bu zamanda yeni ufuklara taşımak;
 - Farklı geçmişlere ve farklı boyutlara sahip meslektaşlardan bir şeyler öğrenmek;
 - Coğrafyanın yanlış anlaşılmasının önündeki engelleri ve halkın algısını enine boyuna değerlendirmek;
 - Küresel buluşmanın ödülleri paylaşmak (Özgüç, 1993: 397-398).
- Küreselleşme ile rekabet hemen hemen her alanda önem kazanmaktadır. Günümüzde rekabetin yaşandığı her alanda yabancı dil bilmek ve özellikle İngilizce bilmek önemli oranda ayrıcalık sağlamaktadır. Bu nedenle küreselleşmenin coğrafya üzerindeki diğer etkilerinden biri de küresel düzeyde geçerli olan yabancı dillerden en az birinin öğrenme gerekliliğinin ortaya çıkarmasıdır.

Coğrafya alanında yabancı dil öğreniminin (özellikle İngilizce) önemi küreselleşmenin etkilerinin artması ile birlikte giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle Türkiye’de yabancı dile hâkim coğrafya öğretmenlerinin yetiştirilmesine olan ihtiyaç, hem uluslar arası eğitim alanında hem de akademik alanda her geçen gün geçtikçe daha çok gerekli hale gelmektedir (Ateş, 2011: 132).

- Akademik yayımların kalitesi ülkelerin gelişmişlik ve uluslar arası saygınlığını önemli ölçüde etkilemektedir. Türkiye’de bilimsel yayıncılık konusunda son yıllarda önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Akademik coğrafya yayımları alanında da küresel gelişmelerin etkisi görülmektedir. Akademik coğrafya dergileri ve yayımlarında meydana gelen artış, coğrafya dergilerinin e- dergi olarak yayınlanması, hakemli hale getirilmesi yayın kalitesinin artmasını sağlamış ve bu dergilere ulaşmayı kolaylaştırmıştır.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmeler ders araç gereçlerini de etkilemiştir. Eskiden model küre, harita, atlas vb. ile desteklenen eğitim-öğretimi günümüzde artık yerini önemli oranda bilgisayarlara bırakmıştır. “Bugün dünyada coğrafya eğitimi ile ilgili yapılan son çalışmalar dijital oyun temelli öğretim, son teknolojinin coğrafya derslerine adaptasyonu, coğrafi yeteneklerin geliştirilmesi, ortaöğretimde CBS uygulamaları ve CBS temelli toplum projelerinin yaygınlaştırılması, çevre ve vatandaşlık eğitimi gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır” (İncekara, 2007: 109).
- Çok sayıda coğrafya bölümünde ikinci öğretim programlarının kurulmasına neden olmuştur (Tablo 7).

Kısaca küreselleşme bilgiye erişimi ve bilgi akışını kolaylaştırması yanında, ulusal ve küresel düzeyde coğrafya bölümleri arasında işbirliği olanaklarını artmıştır. Ancak, küreselleşmenin etkilerine karşı ulusal düzeyde coğrafyanın öneminin yeterince kavranmaması, ekonomik ve alt yapı sorunlarının devam etmesi v.b. gibi gelişmeler küreselleşmenin coğrafya bölümleri üzerindeki etkilerini sınırlandırmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gelişen küresel etkilerle birlikte küreselleşmenin etkileri her alanda olduğu gibi üniversiteler üzerinde dolayısıyla üniversitelerin coğrafya bölümleri üzerinde de etkili olmaya başlamıştır. Ancak her bölümde ve coğrafyanın her alanında aynı zaman ve hızda gerçekleşmemektedir.

Coğrafya bölümlerinin büyük kısmının yeni olması nedeniyle küreselleşmenin etkilerine yeterince açık olmadıkları düşünülmektedir. Bunun yanında küreselleşmenin Türkiye coğrafya bölümleri üzerinde etkili olabilmesi için yeterince zaman geçmemiştir. Bu durum küreselleşmenin coğrafya bölümleri üzerindeki etkilerini sınırlandırmaktadır.

Özellikle yeni açılan coğrafya bölümlerimizde yetişmiş öğretim elamanı sıkıntısı ve bölümlerin çoğunun bünyesinde anabilim dalı çeşitliliğinin fazla olduğu bilinmektedir.

“Coğrafya bölümlerinin çoğunda yeterli ve iyi yetişmiş öğretim elamanı bulunmamakta, buna rağmen çok sayıda öğrenci alınmakta, hatta yüksek lisans ve doktora programları açılmaktadır. Öncelikle bunun önüne geçilmeli, ciddi bir planlama yapılarak bölüm ve öğrenci sayısı makul düzeye indirilmelidir. Gereksiz anabilim dalı çeşitliliğinden kaçınılmalı, coğrafyanın prensiplerine uygun olarak bölümlerin en çok iki anabilim dalından, fiziki ve beşeri coğrafya anabilim dallarından oluşması sağlanmalıdır (Kayan, 2000: 8)”. Buna ek olarak yeni gelişmelerin ortaya çıkardığı coğrafi bilgi sistemleri ve kartoğrafya olarak bir üçüncü anabilim dalı önerilebilir.

Yabancı dilde eğitimin sınırlı olması, ulusal düzeyde izlenen politikalarda coğrafyaya yeterince önem verilmemesi, diğer bilim dallarının coğrafyaya yanlış bakışı gibi faktörler Türkiye coğrafya bölümlerini adeta dünyadan izole etmiştir. Bu gibi gelişmeler Türkiye coğrafya bölümlerinin küresel değişimin bir parçası haline gelmesini engelleyen faktörlerden bazılarıdır.

Gelişmiş ülkelerin çoğunda Türkiye’de olduğu gibi coğrafya bölümleri fen-edebiyat fakülteleri veya edebiyat fakülteleri bünyesinde yapılanmıştır. Gelişmiş ülkelerde coğrafya, coğrafya bölümleri (Department of geography) şeklinde örgütlendiği gibi coğrafi bilimler (Geographical sciences), coğrafya ve planlama (Geography and planing), coğrafya ve çevresel çalışmalar (Geography, and environmental studies) coğrafya ve kent gelişimi (Department geography and

urban development) şeklinde de örgütlendiği görölmektedir. Oysa Türkiye’de coğrafya fen-edebiyat, edebiyat ve DTCF fakölteleri bünyesinde coğrafya bölümü, eğitim fakölteleri bünyesinde coğrafya eğitimi anabilim dalı şeklinde örgütlenmiştir.

Türkiye üniversiteleri coğrafya bölümlerinde lisans eğitim süresi dört yıl, coğrafya öğretmenliğinde beş yıldır. Lisans eğitim süresinin gelişmiş ölkelere göre Türkiye’de daha uzun olduğu görölmektedir.

2010 yılı 2010 ÖSYS Kontenjanları İle ÖSYM’ce Yerleştirilenlerin Öğretim Programlarına Göre Dağılımı tablosunda görölebileceği gibi, Türkiye’deki 24 coğrafya bölümünden 15’inde ikinci öğretim programı yer almaktadır.

Küreselleşmenin etkilerinin hızla artmasıyla İngilizcenin gittikçe önem kazanmasına rağmen sadece bir coğrafya bölümümüzde (Fatih Üniversitesi coğrafya bölümü) İngilizce hazırlık sınıfı bulunmaktadır (Geçmişte Ege Ün. coğrafya Bölümünde de hazırlık sınıfı olmakla birlikte 2010-2011 öğretim yılından itibaren kaldırılmıştır). Kaldırmak yerine sayılarını artırmak daha isabetli olacaktır.

Öğrencilerin kendi ölkeleri dışındaki öğretim kurumlarında belli bir süre eğitim görmelerine olanak sağlayan bir notlandırma sistemi olan ECTS-AKTS sistemine Türkiye’deki 24 coğrafya bölümlerinden dokuzu, 8 coğrafya öğretmenliğinden ikisi lisans eğitim programlarında yer vermektedir. Bu sayının artması için daha fazla coğrafya bölümünün hazırlıklarını tamamlayarak dış ölkelerden öğrenci kabul etme ve dış ölkelere öğrenci gönderme imkânına kavuşmalıdır.

Sonuç olarak fakölte ve bölümlerin yapısı açısında bakıldığında coğrafya eğitim ve öğretim faaliyetlerinin ölkemizde önemli oranda fen-edebiyat fakölteleri ile eğitim faköltelerinde, lisansüstü eğitimin ise özellikle sosyal bilimler ve eğitim bilimi enstitülerinde yoğunlaştığı görölmektedir. Bunun yanında 1998 yılında YÖK, MEB ve Dünya Bankası işbirliği ile eğitim faköltelerinin yeniden yapılandırılması ile öğrenim süresinin beş yıla çıkarılması küreselleşmenin etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca ECTS-AKTS kredi sistemin coğrafya bölüm ve öğretmenliklerinde yaygınlaşmaya başlaması, İngilizce hazırlık sınıfına sınırlı da olsa yer verilmesi, ikinci öğretimin yaygınlaşması küreselleşmenin etkilerinin coğrafya bölümü yapıları üzerinde yavaşta olsa etkili olmaya başladığını göstermektedir. Kısaca küreselleşme bilgiye erişimi ve bilgi akışını kolaylaştırması yanında, ulusal ve küresel düzeyde coğrafya bölümleri arasında işbirliği olanaklarını artmıştır. Ancak, ulusal düzeyde coğrafyanın öneminin yeterince kavranmaması, ekonomik ve alt yapı sorunlarının devam etmesi v.b. gibi gelişmeler küreselleşmenin coğrafya bölümleri üzerindeki etkilerini sınırlandırmaktadır.

Yukarıdaki sonuçlar doğrultusunda küresel gelişmelerin de etkisiyle coğrafya bölümleri ve coğrafya öğretmenliklerinde İngilizce hazırlık sınıfı yaygınlaştırılmalıdır. Bazı derslerin İngilizce verilmesi için düzenleme

yapılmalıdır. Öğrencilerin kendi ülkeleri dışındaki öğretim kurumlarında belli bir süre eğitim görmelerine olanak sağlayan ECTS-AKTS sistemi yaygınlaştırılmalıdır. Coğrafya bölümü sayısı ve coğrafya bölümleri bünyesinde yer alan anabilim dalları gözden geçirilerek bilimsel, güncel, küresel gelişmeler ve Türkiye'nin ihtiyaçları göz önüne alınarak yeniden yapılandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akyol, İ. H. (1943) Son yarım asırda Türkiye'de coğrafya III: cumhuriyet devrinde coğrafya. *Türk Coğrafya Dergisi*, 1 (3-4): 247-276.

Artvinli, E. ve Kaya, N. (2010). 1992 uluslararası coğrafya eğitimi bildirgesi ve Türkiye'deki yansımaları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2010 (22): 93 - 127.

Ateş, M. (2011). Türkiye'de IBDP (Uluslararası Bakalorya Diploma Programı) ve coğrafya içeriği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2011 (23): 111-134.

Aydemir, C. ve Kaya, M. (2007). Küreselleşme kavramı ve ekonomik yönü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (e-dergi), 6 (20): 260-282. <http://asosindex.com/journal-article-fulltext?id=1756&part=1>, (01.07.2012).

Can, M. (2008). Küreselleşme, eğitim sistemleri ve üniversite gençliği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008/1 (24): 229-244.

Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1): 55-66.

Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek, *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (1): 14-30.

Demir, G. (2001). Küreselleşme üzerine. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 56 (1): 74-103.

Emekli, G., İbrahimov, A., ve Soykan, F. (2006). Turizmde küreselleşmeye coğrafi yaklaşımlar ve Türkiye. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15 (1-2): 1-16.

Erinç, S. (1973). *Cumhuriyetin 50. yılında Türkiye'de coğrafya*. Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları: 11. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Erkan, A. (2008). Eğitim sisteminde yeniden yapılanma ve özelleştirme adımları. *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, 3 (6): 16-18.

Find a School, "Geography departments" <http://www.findaschool.org/> (12.04.2011).

Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. ve Perraton, J. (1999). *Global Transformations: Politics, Economics and Cultures*. Cambridge: Polity Press.

Aktaran: Yurdabakan, İ. (2002). Küreselleşme konusundaki yaklaşımlar ve eğitim. Eğitim Araştırmaları Dergisi, (6): 61-64.

İncekara, S. (2007). Ortaöğretim coğrafya eğitiminde uluslararası eğilimler ve Türkiye örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2007 (16): 109-130.

Johnston, R. J. (1994) Geography journals for political scientists, *Political Studies*, 42 (2): 310-317.

Kaçmazoğlu, H. B. (2002). Doğu-Batı çatışması açısından globalleşme. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2002 (6): 44-55.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kavak, Y., Aydın, A. ve Altun, S. A. (2007). Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007). Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu.

Kaya, M. (2009). Küreselleşme yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2009 (13): 1-16.

Kayan, İ. (2000). Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 11 (1): 7-22.

Kerski, J. (2003). The Implementation and effectiveness of geographic information systems technology in secondary education. *Journal of Geography*, 102 (3): 128-137.

Keyman, E. F. ve Sarıbay, A. Y. (2000). Global-Yerel Eksende Türkiye. İstanbul: Alfa Yayınları.

Kızıılçelik. S. (2003). *Küreselleşme ve sosyal bilimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kurul Tural, N. (2004). *Küreselleşme ve üniversiteler*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Levitt, T. (1984). The globalisation of markets. *The Mckinsey Quarterly*, 1984 (3): 2-20.

Mutluer, M. ve Ölgen, K. (2005) “Türkiye’de Coğrafyanın Güncel Sorunları ve Yeni Eğilimler” Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı, 9-12 Temmuz 2002, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Olgun, H. (2006). Küreselleşme kavramı ve içeriğine genel bir bakış. *Sosyoekonomi dergisi*, 2 (3): 141-152.

Ölgen, M. K. (2001). “Sibercoğrafya: yeni bir coğrafi yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12 (1): 51-58.

Özgüç, N. (1993). Uluslararası coğrafya kongreleri ve XXVII. uluslararası coğrafya kongresi, 7-15 Ağustos 1992, Washington. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, 1993-1996 (4): 391-412.

Sage Publications, "International education", <http://jsi.sagepub.com/content/4/1/3.short> (10.09.2011).

Sağlam, M., Özudoğru, F. ve Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk Eğitim Sistemi'ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1): 87-109.

Scott, P. (2000). Globalisation and higher education: challenges for the 21st Century. *Journal of Studies in International Education*, 4 (1): 3-10.

Serbest, A. H. (2002), "Devlet üniversiteleri ve ikinci öğretim". *Üniversite ve Toplum (bilim, eğitim ve düşünce dergisi)*, (e-dergi), 2 (1): <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=54>

Şahin, A. (2001). *Türkiye'de coğrafya öğretimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Tezcan, M. (2002). Küreselleşmenin eğitim boyutu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6): 56-60.

Tomul, E. (2002). Küreselleşme ve eğitim eşitsizlikleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2002 (6): 78-86.

Toplum ve Siyaset, "Küreselleşme" www.toplumvesiyaset.com/yaziOku.php?id=1701, (09.07.2012).

Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2005). *Ekonomik coğrafya, küreselleşme ve kalkınma*. İstanbul: Çantay Kitapevi.

Yavan, N. (2005). SCI ve SSCI bağlamında Türkiye'nin coğrafya biliminde uluslararası yayın performansının karşılaştırmalı analizi: 1945-2005. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3 (1): 27-57.

Yurtdışında Üniversite, "International career and education program" <http://www.icep.com.tr/universite/>, (14.04.2011).

ÖSYM, "Türkiye'de coğrafya bölümleri" <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57334/h/bolum21.Pdf>, (01.04.2011).

University at Buffalo, "Department of geography" www.geog.buffalo.edu/academic_programs/undergraduate/major_requirements.shtml, (16.04.2011).

University of Cambridge, "Undergraduate study", <http://www.geog.cam.ac.uk/undergraduate/prospectus/firstyear.html>, (15.04.2011).

YÖK, "ECTS (AKTS)" (http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/ 10.04.2011).